

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται : *ώς, ότι, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε, ὅταν, εἰ, οὐνεκα, ὀθούνεκα.*

Προσοχή :

ὅτι ⇔ αντικειμενική αιτιολογία

Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, οὐ θαυμάζω.

ώς ⇔ υποκειμενική αιτιολογία

Δέομαι οὖν σου παραμεῖναι, ὡς ἐγὼ οὐδενός ἄν ἤδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ.

εἰ ⇔ υποθετική αιτιολογία

Θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς.

(ἐπεὶ, ἐπειδὴ) ὅτε, ὁπότε, ὅταν ⇔ αιτιολογία δεδομένη και γνωστή

Ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν.

ὡς, ἐπεὶ ⇔ ὅταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου – ημιπεριόδου και δεν βρίσκεται άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο – ημιπερίοδο, εισάγουν κύρια πρόταση.

Μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.

Ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τράπεσθαι· ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστίν, ἀλλὰ ἀχθοφόρος.

Εκφέρονται: α) *οριστική* ⇔ γεγονός πραγματικό

Ἀριαῖος ἐτύγχανεν ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο.

β) *δυνητική οριστική* ⇔ γεγονός δυνατό στο παρελθόν

/ αντίθετο του πραγματικού

Τῶν ἐμοί πεπραγμένων οὐχί μέμνηται, ὅτι τῶν αὐτοῦ ἀδικημάτων ἄν ἐμέμνητο.

γ) *δυνητική ευκτική* ⇔ γεγονός δυνατό στο παρόν – μέλλον
/ απλή σκέψη του λέγοντος

Ἄνδρες στρατιῶται, μή θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς ἄν φέροίμι τοῖς πράγμασιν.

δ) *ευκτική πλαγίου λόγου* ⇔ εξάρτηση από ιστορικό χρόνο· /
μεταφορά των γεγονότων στο παρελθόν /
υποκειμενική γνώμη

Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τό στράτευμα κατά μέσον τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς εἶη.

Τούς στρατηγούς ἐζημίωσαν, ὡς δῶροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.

(Μερικές φορές διατηρεῖται ἡ οριστική αν και υπάρχει εξάρτηση από ιστορικό χρόνο. Τότε δηλώνεται το βέβαιο γεγονός).

Θίβρων ἐπολιόρκει Λάρισαν, ἐπεὶ οὐκ ἐπέιθετο.

Εναλλαγή εγκλίσεων: Οριστική : βέβαιο γεγονός

Ευκτική πλαγίου λόγου : αβέβαιο γεγονός

Θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη, ὅτι ὑστερήσειεν εἰς Ἀλίартον τοῦ Λυσάνδρου καί ὅτι ὑποσπόνδου, ἀλλ' οὐ μάχη ἐπειρᾶτο τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι.

Εξαρτώνται: Από ρήματα ψυχικού πάθους ἢ ρήματα που χρειάζονται αιτιολόγηση.

Χρησιμεύουν: ▪ Ως επιρρηματικός προσδιορισμός αναγκαστικού αιτίου.

Τούς στρατηγούς ἐζημίωσαν, ὡς δῶροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.

▪ Ως επεξήγηση σε ἤδη υπάρχοντα προσδιορισμό του αναγκαστικού αιτίου.

Σέ δέ ἐρωτῶ διά τοῦτο, ὅτι ἄριστα ἄν μοι δοκοῖς εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι.

- Ως υποκείμενο σε απρόσωπες εκφράσεις που δηλώνουν αιτία: *δεινόν ἐστίν, θαυμαστόν ἐστίν, ἄτοπον ἐστίν, αἰσχρόν ἐστίν κ.τ.ό.*
Θαυμαστόν ἐστίν, εἰ τοὺς ἀσθενεῖς ζῶντας θάπτομεν.

Παρατήρηση : «ὅτι τί;» (ενν. «γίγνεται») : ⇐ «για ποιό λόγο;»

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ

Εκφράζει την αιτία από την οποία προκύπτει η ενέργεια του ρήματος («*Οὐ δύναμαι καθεύδειν ἀπό λύπης*») και χρονικά προηγείται από το ρήμα.

Εκφέρεται:

1. εμπρόθετα (*ὑπό - ἐκ - ἀπό - ἔνεκα - ἀντί - ὑπέρ* + γενική, *ἐπί* + δοτική, *διά - παρά - κατά* + αιτιατική
Οὐ δύναμαι καθεύδειν ἀπό λύπης.
2. με πλάγια πτώση (γενική : με ρήματα δικαστικά και ψυχικού πάθους, δοτική : με ρήματα ψυχικού πάθους, αιτιατική : *τί, ὅτι, τοῦτο, ταῦτα*)
Δικάζεται φόνου.
3. αιτιολογική μετοχή
Ἄτε πυκνοῦ ὄντος τοῦ ἄλλους οὐκ ἐώρων. [αντικειμενική αιτιολογία : *ἄτε, οἷον (δή), οἷα (δή)*]
Ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τό ἄκρον κατέχοντες. (υποκειμενική αιτιολογία : *ὡς*)
Λέγει ὡς ὑβριστής εἰμι ὥσπερ μέλλων ἀληθῆ λέγειν. (ψευδής / υποθετική αιτιολογία : *ὥσπερ*)
4. αιτιολογική πρόταση.
Ἐκάκιζον Περικλέα ὅτι στρατηγός ὢν οὐκ ἐπεξάγοι ἐπί τοὺς πολεμίους.
5. αναφορικό – αιτιολογική πρόταση
Θαυμαστόν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδέν δίδως.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Αν η μετοχή συνοδεύεται από τα «*ἄτε*», «*οἶον δή*», «*οἶα δή*», η αιτιολογική πρόταση εισάγεται με το «*ὅτι*».
2. Αν η μετοχή συνοδεύεται από το «*ὥς*», η αιτιολογική πρόταση εισάγεται με το «*ὥς*».
3. Αν η μετοχή συνοδεύεται από το «*ὥσπερ*», η αιτιολογική πρόταση εισάγεται με το «*εἰ*».
4. Αν η μετοχή δεν συνοδεύεται από κάποιο μόριο, η αιτιολογική πρόταση συνήθως εισάγεται με το «*ἐπεὶ*» / «*ἐπειδή*».

B. ΕΚΦΟΡΑ

1. Αν το ρήμα της κύριας πρότασης της περιόδου είναι σε αρκτικό χρόνο, η αιτιολογική πρόταση εκφέρεται με οριστική.
2. Αν το ρήμα της κύριας πρότασης της περιόδου είναι σε ιστορικό χρόνο, η αιτιολογική πρόταση εκφέρεται με ευκτική πλαγίου λόγου.
3. Αν η μετοχή είναι δυνητική, η αιτιολογική πρόταση εκφέρεται:
 - Με δυνητική οριστική, αν δηλώνεται το αντίθετο του πραγματικού / το δυνατό στο παρελθόν.
 - Με δυνητική ευκτική, αν δηλώνεται απλή σκέψη του λέγοντος / το δυνατό στο παρόν – μέλλον.

ΣΥΜΠΤΥΞΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΕ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Κοιτάζουμε τα υποκείμενα της κύριας πρότασης / της πρότασης εξάρτησης και της δευτερεύουσας αιτιολογικής πρότασης.

Αν είναι τα ίδια, η αιτιολογική πρόταση γίνεται σε ονομαστική πτώση και στο χρόνο που βρίσκεται το ρήμα της.

Αν είναι διαφορετικά, αρχικά κοιτάζουμε αν το υποκείμενο της δευτερεύουσας αιτιολογικής πρότασης έχει κάποια συντακτική θέση στην κύρια πρόταση / στην πρόταση εξάρτησης.

Αν αυτό συμβαίνει, τότε η δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση γίνεται μετοχή στην πτώση που το υποκείμενό της βρίσκεται στην κύρια πρόταση / στην πρόταση εξάρτησης.

Αν το υποκείμενο της δευτερεύουσας αιτιολογικής πρότασης δεν έχει συντακτική θέση στην κύρια πρόταση στην πρόταση εξάρτησης, τότε η αιτιολογική πρόταση γίνεται απόλυτη μετοχή.

- Σε γενική πτώση, αν το ρήμα της αιτιολογικής πρότασης είναι προσωπικό (γενική απόλυτη).
- Σε αιτιατική πτώση, αν το ρήμα της αιτιολογικής πρότασης είναι απρόσωπο (αιτιατική απόλυτη).

Ασκήσεις στις αιτιολογικές προτάσεις –μετοχές

A. Να αναγνωριστούν πλήρως συντακτικά οι αιτιολογικές προτάσεις στις παρακάτω περιόδους.

1. *Τούς παῖδας αὐτῶν ζηλῶ, ὅτι νεώτεροί εἰσιν ἢ ὥστε ἐπιλαθέσθαι τῆς δυστυχίας τῆς ἑαυτῶν.*
2. *Δεινόν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν εἰσφοράν εἰσεγκεῖν δέη, ἦν πάντες εἴσεσθε μέλλουσαν, οὐκ ἐθέλουσιν.*
3. *Ἦστ' οὐκ ἄξιον διὰ τοῦτο φοβεῖσθαι τούς πολεμίους, ὅτι πολλοί τυγχάνουσιν ὄντες.*
4. *Ὅποτε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ξυμφοράς οἶα τε φέρειν, εἷς δ' ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρή πάντας ἀμύνειν αὐτῇ;*
5. *Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν .*
6. *Ἐγὼ συμβουλεύσαιμι ἂν πρός Κλέαρχον ἀπελθεῖν, ἐπεὶ οὐδένα ἂν εὕροιμεν στρατηγόν βελτίω.*
7. *Θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας παρά τὸ δίκαιον γιγνομένας μὴ νομίζουσιν αἰσχρὰς εἶναι.*
8. *Ἴσως οὖν ἂν τις ἐπιτημήσειεν μοι, ὡς οὐκ ἐπαινῶ τούσδε τούς ἄνδρας.*
9. *Σχέτλιον δ' ἂν εἴη, εἰ οὗτος μὲν ἅπαντας τούς πολίτας περὶ οὐδενός ἠγγήσαιτο, ὑμεῖς δέ τοιοῦτον ὄντα μὴ ἀποδοκιμάσαιτε.*

10. *Αἰσχρόν ἐστιν, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε.*
11. *Καὶ μὴ καὶ κατ' αὐτό τοῦτο ἀξιόσ εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι πάντα τοιαῦτα προηρούμην.*
12. *Τοῖς θεοῖς μεγίστη χάρις, ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἀξιοί εἶναι*
13. *Ἵστε ἐμοὶ εἰκότως δοκεῖτε πάντα ταῦτα ὑπομένειν, ἐπεὶπερ τιμᾶσθε διαφέροντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.*
14. *Χαλεπὰ ἐστὶ τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιοῦτων στερόμεθα.*

B. Να αναλυθούν οι αιτιολογικές μετοχές σε αιτιολογικές προτάσεις.

1. *Οἱ δὲ ἤρπαζον ὡς ἤδη νικῶντες.*
2. *Οἱ Ἀθηναῖοι εἰς Ἴωνίαν ὡς οὐχ ἰκανῆς οὕσης τῆς Ἀττικῆς ἀποικίαν ἐξέπεμψαν.*
3. *Σωκράτης πολλοῖς τῶν συνόντων προηγόρευε τὰ μὲν ποιεῖν, τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὡς τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος.*
4. *Οἱ Κόλχοι ἄτε ἐκπεπτωκότες τῶν οἰκιῶν πολλοὶ ἦσαν.*
5. *Ἀγησίλαος μάλα ἔβλαψε τοὺς Ἀργεῖους, ἄτε ἀπροσδοκῆτως αὐτοῖς ἐμβαλῶν.*
6. *Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπῆσαν ἐκ τῆς Βοιωτίας μάλα χαλεπῶς πορευόμενοι οἷα δὴ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν φόβῳ ἀπιόντες.*

7. *Κατακείμεθα ὡσπερ ἐξόν ἡσυχίαν ἄγειν.*
8. *Λακεδαιμόνιοι εἰδότες μὲν ὅτι ἀδίκησουσιν Ἀθηναίους, βουλόμενοι δὲ τὸ Πάνακτον παραλαβεῖν ἐποίησαντο τὴν συμμαχίαν πρὸς Βοιωτούς.*
9. *Οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυνόμενος, ἔπειτα καὶ δεδιώς.*
10. *Κατηγοροῦσὶ τινες ἡμῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευομένων.*
11. *Ἄτε οὖν νίκης ἐρῶντες μάχεσθε.*
12. *Ἐγκωμιάζω τὸν διδάξαντα με ὡς σοφὸν ὄντα.*
13. *Οἴμαι δεῖν περὶ τηλικούτων βουλευομένους δίδοναι παρρησίαν ἐκάστῳ τῶν συμβουλευόντων.*
14. *Ἵστε ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες.*
15. *Ὅχλος περὶ πολὺς, φοβούμενος μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν.*
16. *Ἀντιπόντων δὲ τινῶν αὐτῶ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.*
17. *Οἱ δὲ τριάκοντα, ὡς ἐξόν ἤδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον τοῖς ἔξω τοῦ καταλόγου μὴ εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ.*
18. *Πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις ὡς μητρόπολιν οὔσαν.*
19. *Κριτίας προπετής ἦν ἐπὶ τὸ πολλοὺς ἀποκτείνειν, ἄτε καὶ φυγῶν ὑπὸ τοῦ δήμου.*

Γ. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε το αναγκαστικό αίτιο και να δηλώσετε τον τρόπο με τον οποίο εκφέρεται.

1. *Λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι.*
2. *Κατὰ φιλίαν αὐτοῦ οἱ πλεῖστοι ξυνέσποντο.*
3. *Ἔργιζετο ὑπὲρ τῶν γεγενημένων.*
4. *Πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ.*
5. *Καλλικράτιδας ἠχθέσθη τῇ ἀναβολῇ.*
6. *Ταραπτόμεθα ἐκ τοῦ μηδὲν φρονίζειν ὧν ἐχρῆν*
7. *Οἱ πρέσβεις δῶρων ἐκρίθησαν.*
8. *Ἐπεὶ δὲ Κύρος τετελεύτηκεν, βασιλεύς δ' ἠττήθη ὑφ' ἡμῶν, ἀπαγγείλατε Ἀριαίῳ ὅτι ἐπαγγελόμεθα αὐτῷ βασιλέα ἀποδείξασθαι.*
9. *Ἄνυτος τὴν γραφὴν ὕβρει καὶ ἀκολασίᾳ ἐγράψατο.*
10. *Τί οὖν ἀποκρίνει;*
11. *Μέγα ἐφρόνησεν ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι.*
12. *Ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη.*
13. *Πολλῶν οἱ πρόγονοι ἡμῶν μηδισμοῦ κατέγνωσαν θάνατον.*
14. *Ταῦτα χαίρω καὶ ταῦτά λυποῦμαι.*

Δ. Να ξαναγραφούν οι παρακάτω περίοδοι με μετασχηματισμένες τις δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις σε αιτιολογικές μετοχές.

1. *Ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοί οὐ θέλετε πείθεσθε, ἐγὼ ἄπειμι.*
2. *Κλέαρχος ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν.*
3. *Δῶρον αὐται αἱ πόλεις ἦσαν παρά βασιλέως Γαγγύλω, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔφυγεν.*
4. *Κλέαρχος ἐθαύμαζεν, ὅτι βασιλεύς οὐδένα πέμποι.*
5. *Ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται ἤκουσαν ταῦτα, ηὔχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι.*
6. *Τὸν Περικλέα ἐκάκιζον, ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγει.*

Δ. Να συμπληρωθούν οι παρακάτω φράσεις με το ρῆμα που βρίσκεται στην παρένθεση στον κατάλληλο τύπο:

1. *Ἄτοπον ἂν εἴη, ὧ βουλή, εἰ τὸ ἀργύριον τοῦτο (ἀφαιροῦμαι· ενεστώτας· το πραγματικό).*
2. *Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπεὶ (ἀκούω· αόριστος· το πραγματικό) τὰ γεγενημένα, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν.*
3. *Πάντων τε ἐφοβοῦντο μάλιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντας τι ἰσχυρόν αὐτούς (νομίζω· αόριστος· δυνατό στο παρὸν / μέλλον) οὐκέτι σφίσι ἐπικηρυκεύεσθαι.*
4. *Μάλιστα δέ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγεγένητο τις ῥώμη, διότι τοὺς Ἀθηναίους (νομίζω· αόριστος· απλή σκέψη) διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας, πρὸς τε*

*σφᾶς καί Σικελιῶτας, εὐκαθαιρετωτέρους ἔσεσθαι καί ὅτι τάς σπονδάς
προτέρους λελυκέναι (ἡγοῦμαι· ἀόριστος· απλή σκέψη) αὐτούς.*

5. *Οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κύρος (φαίνομαι· να ληφθεῖ υπόψη ο
ρήμα της κύριας πρότασης).*